

SASKY koulutuskuntayhtymä

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2024

Sisältö

1	Tarkastuslautakunta ja arvioinnin toteuttaminen	3
2	Toiminnalliset tavoitteet ja niiden toteutuminen.....	4
2.1	Ammatillinen koulutus	4
2.2	Yleissivistävä koulutus.....	6
2.3	Yhteiset palvelut.....	7
2.4	Konsernia koskevat tavoitteet.....	8
2.5	Kuntayhtymän talous	9
3	Muut havainnot.....	10
3.1	Eriyisen tuen tarve ja oppilasrakenteen muutokset	10
4	Yhteenveto	11

1 Tarkastuslautakunta ja arvioinnin toteuttaminen

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain mukaisesti valmistella yhtymäkokouksen päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko yhtymäkokouksen asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kuntayhtymässä ja konsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Hallitus raportoi tavoitteiden toteutumisesta toimintakertomuksessa.

Yhtymäkokous valitsi 30.9.2021 tarkastuslautakunnan kaudelle 2021–2025.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat jäsenet:

Henry Träff, puheenjohtaja (Heljä Leppäniemi)
Hannu Haapasalo, varapuheenjohtaja (Matti Seppä)
Mirja Hanhikangas (Katariina Pylsy)
Sari Päivärinta (Marko Kuronen)
Heikki Mettomäki (Kauko Autio)
Sirkka Madekivi (Leena Palomäki)

Lautakunnan esittelijänä on toiminut lautakunnan puheenjohtaja. Lautakunnan sihteerinä on toiminut kuntayhtymän avustava tilintarkastaja Sanni Nyysönen, JHT, HT.

Lautakunta on laatinut toimikaudelleen arviointisuunnitelman, jossa on määritelty vuosittaiset painopistealueet. Lautakunta on vieraillut kuntayhtymän eri toimipisteissä ja tutustunut koulutustarjontaan ja toimitiloihin. Lautakunta on kuullut vierailukäynneillään kuntayhtymän johdon, henkilöstön ja opiskelijoiden näkemyksiä.

Tarkastuslautakunnan tilivuoden 2024 arviointityö on toteutettu ennalta laaditun työohjelman mukaisesti. Vuoden 2024 arviointiin liittyen tarkastuslautakunta on tutustunut Mäntän seudun koulutuskeskuksen, Vammalan ammattikoulun, Huittisten ja Kokemäen oppilaitoksen Huittisten toimipisteeseen, Ammattiopisto Iisakin, Osaran maaseutuopetusyksikköön sekä Karkun kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitokseen.

Lautakunta on toteuttanut arviointia tutustumalla kuntayhtymän talousarvion mukaisiin tavoitteisiin sekä kuulemalla lautakunnan kokouksissa kuntayhtymän

edustajia. Lautakunnan kokouksissa ovat kuultavina olleet kuntayhtymäjohtaja sekä hallinto- ja talousjohtaja. Lisäksi tarkastuslautakunta on kuullut toimipisteiden opettajia, henkilökuntaa ja opiskelijoita. Erityisinä osa-alueina tarkastuslautakunta on tutustunut erityisen tuen tarpeeseen sekä näyttötutkintoihin.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arvioinnissa huomiota paitsi asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen, myös toiminnan tuloksellisuuteen.

Kuntayhtymän tilintarkastajana on toiminut KPMG Oy Ab, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Päivi Rintala.

2 Toiminnalliset tavoitteet ja niiden toteutuminen

SASKY koulutuskuntayhtymä on jaettu kolmeen tulosalueeseen: Ammatillinen koulutus, Yleissivistävä koulutus ja Yhteiset palvelut. Talousarviossa 2024 toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on asetettu tulosalueittain.

Keskeisiä toiminnallisia tavoitteita olivat tulosaluekohtaiset määrä-, laatu- ja taloudellisuustavoitteet.

Yhtymähallitus on raportoinut kuntayhtymän toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

2.1 Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen toiminnalliset tavoitteet perustuvat valtakunnallisen rahoituksen perustana olevaan mittaristoon sekä Saskyn omista lähtökohdista ja tarpeista nouseviin mittareihin. Saskyn uuden strategian toimeenpano on aloitettu.

Ammatillisen koulutuksen perusrahoituksen pohjana seurataan opiskelijavuosien kertymää. Vuoden 2024 talousarvio laadittiin 4182 opiskelijavuositavoitteen mukaan. Toteutunut opiskelijavuosimäärä oli 4378, kasvua edellisvuoteen oli 293. Suoritettujen tutkintojen määrä oli 1611, kun talousarviossa tavoitteeksi oli asetettu 1425. Suoritettujen tutkinnon osien toteuma oli 1248 kun tavoitteeksi oli asetettu 810.

Opettajien kelpoisuusaste pysyi samana verrattuna vuoteen 2023, ollen 89 %, kun talousarviossa asetettu tavoite oli 94 %. Koulutusmenojen suhdetta henkilöstömenoihin kuvaavan henkilöstön kehittämismittarin osalta tavoite 1,0 alittui hieman ollen 0,8.

Vuonna 2023 työtyytyväisyyden mittaria ei ole ollut vuoden 2024 tavoitteena.

Perustutkintoa suorittavien keskeyttämisaste oli 10 %, joka ylitti tavoitearvion 14 %. Opiskelijapalautteiden vastausprosentit aloittaneiden osalta jäivät huomattavasti tavoitteen alapuolelle. Päättävien osalta päästiin lähes tavoitteeseen. Saadun opiskelijapalautteen taso ylitti tavoitteen molemmissa ryhmissä.

Tarkastuslautakunnan arvio

Opintojen keskeyttämisasteen osalta trendi saatiin käännettyä laskuun vuonna 2022, vuonna 2024 keskeyttämisaste oli 2023 tasolla. Opiskelijoilta saatu palaute on ollut hyvää, parannettavaa olisi edelleen aloittavien vastausprosentissa.

Lisäsuoritepäätöksellä Saskyn tavoitteelliseksi opiskelijavuosimääräksi vahvistettiin 3897.

Vuoden 2023 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta korosti opettajien kelpoisuusasteen tärkeyttä sekä kokonaistuntimäärien pitämistä kohtuullisella tasolla. Opiskelijoiden ja opettajien haastatteluihin perustuen tarkastuslautakunta toteaa, että resurssit ovat tämän suhteen edelleen vaihtelevia oppilaitoksien välillä.

Henkilöstön koulutusmenojen toteuma suhteessa henkilöstömenoihin jäi tavoitteen alle. Tarkastuslautakunta haluaa korostaa, että opettajien ammattitaidon ylläpitoon varatut budjetin määrärahat käytetään.

Tarkastuslautakunnan vierailujen yhteydessä on noussut esiin huoli ammatillisen koulutuksen kohtaamistaidoista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa työelämän kanssa. Tarkastuslautakunta haluaakin korostaa työelämätaitojen tärkeyttä.

2.2 Yleissivistävä koulutus

Tulosalueeseen kuuluvat Sasky Ikaalisten lukio, Sasky Ruoveden lukio, Sasky Pirkanmaan aikuislukio, Sasky Petäjä-opisto, sekä Sasky Ylä-Satakunnan musiikkiopisto.

Ruoveden lukiossa opiskelijamäärä laski 6 opiskelijalla ollen 106 (2023: 112). Ikaalisten lukion opiskelijamäärä kasvoi 6 opiskelijalla ollen 89. Vuonna 2023 Ruoveden lukion ja Ikaalisten lukion keskeyttämisaste saatiin laskuun, mutta vuonna 2024 keskeyttämisaste on kasvanut. Toteutunut keskeyttämisaste oli 9 % Ikaalisten lukiossa (2023 7,2 %) ja 11 % Ruoveden lukiossa (2023 8,9 %). Pirkanmaan aikuislukion opiskelijamäärä kasvoi, keskeyttämisaste pysyi 62 % tasolla (2023: 63 %). Pirkanmaan aikuislukion toiminta on jatkunut pienimuotoisena opiskelijamäärän ollessa 21. YläSatakunnan musiikkiopistossa opiskelijamäärä kasvoi 223 opiskelijasta 239 opiskelijaan, mutta tavoitteeseen 270 ei päästy. Petäjä-Opistossa opiskelijamäärä laski 3337 opiskelijasta 3063 opiskelijaan, mutta tavoite 2900 saavutettiin.

Lukiokoulutuksen kustannukset per opiskelija nousivat kaikissa lukioissa vuodesta 2023. Ikaalisten lukion ja Ruoveden lukion osalta opiskelijakohtaiseen kustannustavoitteeseen ei päästy.

Lukioiden opetustuntitavoite kuvaa kahden pisteen opintojaksojen määrää. Varsinaisten tuntien määrä saadaan kertomalla tavoite 38:lla. Opetustuntitavoitteet toteutuivat vuoteen 2023 verrattuna paremmin Ruoveden lukiossa nousten vuoden 2023 170 opintojaksosta lähes tavoitteen mukaiseen 194 opintojaksoon. Ikaalisten lukion opintojaksot laskivat vuoden 2023 180:stä 149:n, eikä 168 opintojakson tavoitetta saavutettu.

Saskyn järjestämän lukiokoulutuksen rahoitus toteutetaan siten, että Sasky veloittaa lukiokoulutuksesta aiheutuneet kustannukset oppilaitosten sijaintikunnilta siltä osin, kun lukiokoulutukseen saatava valtionosuus ei riitä kattamaan koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

Tarkastuslautakunnan arvio

Lukioiden opiskelijamäärät ovat kokonaisuutena pysyneet lähes viime vuoden tasolla ja pysyneet Ruovettä lukuun ottamatta tavoitetasolla.

Koulutuksenjärjestäjien rahoitusjärjestelmän uudistuminen tulee vaikuttamaan myös yleissivistävään koulutukseen. Tarkastuslautakunta haluaa muistuttaa, että kuntien tulisi pystyä varautumaan muutoksiin ja mahdolliseen lisälaskutukseen. Tässä tärkeää on tiivis keskusteluyhteys kuntien ja koulutuskuntayhtymän välillä.

2.3 Yhteiset palvelut

Tulosalueeseen kuuluvat kuntayhtymän päätöksenteko, hallinto (yleishallinto, henkilöstöhallinto, kuntayhtymäjohto, opiskelijahallinto, tietohallinto ja taloushallinto), viestintä, kiinteistöhallinta ja hanketoiminta. Yhteisten palvelujen tulosalueen tehtävänä on johtaa yhtymäkokonaisuuden tuloksellista toimintaa. Yhteisille palveluille oli vuodelle 2024 asetettu yksi toiminnallinen tavoite. Henkilöstön kehittämismittarin tavoitteeksi oli asetettu 1,4 ja toteuma oli 1,4.

Tarkastuslautakunnan arvio

Yhteisten palvelujen toiminnassa on tilikaudella 2024 jatkettu raportointijärjestelmän kehittämistä. Lisäksi digitalisaatiota on edistetty muun muassa selvittämällä robotiikan käyttöönottoa. Ostolaskujen kierrätysjärjestelmää on kehitetty edelleen.

Henkilöstön osalta nykyistä henkilöstö- ja hyvinvointiohjelmaa on kehitetty osana henkilöstöjohtamisen jalkauttamista. Lisäksi otettiin käyttöön uusi osaamista ja oppimista tukeva Guidin-järjestelmä.

Tarkastuslautakunta korosti vuoden 2023 arvointikertomuksessaan riskienhallintaa, joka korostuu nykyisessä maailmantilanteessa. Yhteisten palvelujen työohjelmassa onkin tilikaudella 2024 ollut terveyden ja turvallisuuden edistäminen, tätä on toteutettu muun muassa riskienarvioinneilla. Tarkastuslautakunta haluaa edelleen korostaa riskienarvioinnin tärkeyttä ja kokee merkityksellisenä sen, että riskiarvioiden perusteella tehdään tarvittavia jatkotoimenpiteitä.

Viestintään liittyen kehitystyötä on jatkettu vuonna 2024. Tarkastuslautakunta huomautti vuoden 2023 arviointikertomuksessaan, että Saskyn tunnettavuutta ja mielikuvaa opiskelijoiden keskuudessa on hyvä kehittää edelleen. Näkyvyyttä on kehitetty aktiivisella mediatiedottamisella, verkkosivujen parantamisella sekä säännöllisillä kampanjoilla. Tarkastuslautakunta kokee yhtenäisen brändin edelleen tärkeänä, sillä kilpailu opiskelijoista on kovaa ja opiskelijamäärät laskevat tulevaisuudessa.

Hanketoiminta on koulutuskuntayhtymässä aktiivista. Vuonna 2024 käynnissä on ollut useita hankkeita ja myös hankkeisiin liittyviin henkilökunnan koulutuksiin on panostettu. Vuonna 2023 tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan korostanut, että hanketoiminnalle tulee varata riittävästi henkilökunnan resursseja. Tämä havainto on noussut esiin myös vuoden 2024 arviointikäynneillä.

Kiinteistöjen osalta käynnissä on mittava kiinteistöjen rakennus- ja korjausohjelma. Tilikauden aikana valmistui useita hankkeita. Tarkastuslautakunta huomautti vuoden 2023 arviointikertomuksessaan opiskelija-asuntoloiden viihtyvyyden- ja kunnon varmistamisesta. Tilikauden 2024 aikana on aloitettu kiinteistöohjelman tekemistä, mutta tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan virallista valmista ohjelmaa ei ole. Kiinteistöstrategian tulisi ottaa huomioon opiskelijamäärän muutokset. Kiinteistöstrategiassa olisi hyvä arvioida ratkaisuja omistamisen ja vuokraamisen välillä.

Tarkastuslautakunta on arviointikäynneillään huomioinut, että henkilökunnan kuuleminen ja erilaiset johtamistavat yksiköiden välillä ovat korostuneet haastatteluissa. Tarkastuslautakunta haluaa kannustaa koulutuskuntayhtymää panostamaan johtamiseen esimerkiksi kouluttamalla henkilökuntaa ja kuulemalla heitä johtamisen nykytilasta.

2.4 Konsernia koskevat tavoitteet

SASKY koulutuskuntayhtymän omistusosuus Aiko Academy Oy:ssa pysyi samana kuin vuonna 2023. Tilikauden päättyessä Saskyn omistusosuus yhtiöstä oli 63 prosenttia. Yhtiön toiminta keskittyi vuonna 2024 EU- ja ETA- alueen ulkopuolisten opiskelijoiden

tilauskoulutuksien järjestämiseen ja työelämäyhteistyöhön, jolla voitiin vastata erityisesti Saskyn jäsenkuntien alueen koulutus- ja työvoimatarpeisiin. Yhtiön tilikauden tulos muodostui voitolliseksi ollen 33t€, toteutuen lähelle 35t€ tavoitetta.

Saskyn vuoden 2024 talousarvioon sisältyy Aiko Academy Oy:lle asetettuja taloudellisia ja toiminnallisia mittaritavoitteita. Toimintakertomuksessa on kuvattu sanallisesti yhtiön toimintaa vuonna 2024 ja raportoitu vuodelle 2024 asetettujen mittaritavoitteiden toteuma. Mittaritavoitteena oli tuottaa 8000 opiskelijatyöpäivää Saskyn toiminta-alueelle. Tämän osalta toteuma oli 10 550.

Kuntayhtymän konserniin kuuluu lisäksi osakkuusyhtiönä toimiva Kiinteistö Oy Kuntomäki. Yhtiön toiminta oli voitollista.

Tarkastuslautakunnan arvio

Aiko Academy Oy:n toiminta on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan edelleen kasvanut, joka näkyy myös liikevaihdossa. Vuoden 2023 arviointikertomuksessa lautakunta kehotti kiinnittämään huomiota yhtiön kulurakenteeseen. Vuoden 2024 kulut ovatkin supistuneet ja toiminta ollut voitollista.

2.5 Kuntayhtymän talous

Tuloslaskelmaosassa vuosikate toteutui 3,1 milj. € budjetoitua parempana ollen 5,1 milj. €. Ylijäämää tilikaudelta syntyi 1,2 milj. €. Edellisten tilikausien tuloksista muodostettua investointivarausta purettiin tilikauden aikana tehtyihin investointeihin.

Vuoden 2023 talousarviossa yhtymäkokoukseen nähden sitovia määrärahoja olivat käyttötalousosan tulosaluekohtaiset nettomenot (toimintakatteet). Käyttötalouden sitovat toimintakatetavoitteet saavutettiin kaikilla tulosalueilla ja ammatillisen koulutuksen osalta toimintakate toteutui 2,3 milj. € budjetoitua parempana.

Investointiosassa yhtymäkokoukseen nähden sitovia olivat nettomääräisesti rakentaminen yhteensä ja kalusto-, laite- ja muut hankinnat yhteensä. Investoinnit toteutuivat 3,7 milj. € muutettua talousarviota pienempinä.

Tarkastuslautakunnan arvio

Edellisvuoden tapaan vuoden 2024 tulos muodostui budjetoitua paremmaksi. Edellisinä vuosina tuloksen muodostumiseen on vaikuttanut keskeisesti toimintatuottojen, erityisesti valtionosuusrahoituksen, toteutuminen budjetoitua suurempana. Tähän puolestaan on vaikuttanut lisärahoituspäätökset ja niiden ennakointi talousarviota laadittaessa. Vuonna 2024 tuloksen muodostumiseen on kuitenkin vaikuttanut budjetoitujen toimintakulujen toteutuminen 3,6 milj. € pienempinä. Henkilöstökulujen osalta budjetista jäi käyttämättä 1,6 milj. €, joka on puuttunut oppilaille suunnatusta opetuksesta ja tuesta.

Investoinnit laskivat edellisvuodesta 1,8 milj. €. Tilikauden aikana valmistui useita suuria investointihankkeita. Uusista investoinneista on tullut oppilaitosvierailujen aikana hyvää palautetta. Nykyaikaiset tilat ovat koulutuksen vetovoimatekijä.

3 Muut havainnot

3.1 Erityisen tuen tarve ja oppilasrakenteen muutokset

Tarkastuslautakunta on oppilaitosvierailujen aikana kiinnittänyt huomiota siihen, että opiskelijoiden erityistuen tarve on korostunut keskusteluissa kautta linjan ammatillisessa koulutuksessa sekä yleissivistävässä koulutuksessa. Oppivelvollisuuden pidentyminen on lisännyt erityisen tuen tarvetta toisen asteen oppilaitoksissa. Lisäksi koronapandemia ja maailman epävakaa tilanne vaikuttavat ja ovat vaikuttaneet siihen, että oppilaiden tuen tarve muuttuu. Vierailujen yhteydessä on noussut esiin havaintoja siitä, että erityistä tukea ei aina ole ollut riittävän helposti saatavilla ja siihen varatut resurssit eivät aina riitä. Tähän vaadittavaan kelpoisuuteen kouluttautuminen tehdään omaehtoisesti. Koulutuskuntayhtymän tulee tarjota opetushenkilökunnalle riittävät resurssit lisäkoulutukseen.

Oppilasrakenteeseen on tiedossa muutoksia tulevaisuudessa, esimerkiksi kotimaisten opiskelijoiden määrä laskee ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden määrä kasvanee. Tämä vaikuttaa siihen, että esimerkiksi kieliopetuksen tarve oppilaitoksissa lisääntyy.

Lisäksi oppilasmäärien varmistamiseksi käytössä on monella alalla jatkuva haku. Myös tämä työllistää henkilökuntaa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että erityisen tuen tarpeiden jatkuva lisääntyminen otetaan huomioon koulutuskuntayhtymän toiminnassa, resurssienjaossa ja rekrytoinneissa.

4 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on edellä arvioinut SASKY koulutuskuntayhtymän vuoden 2024 toimintaa ja taloutta. Yhteenvetona arvioinnin pohjalta tarkastuslautakunta esittää, että yhtymäkokous pyytää yhtymähallitukselta vastineen arviointikertomukseen painottaen erityisesti seuraavia arvioinnissa esille nousseita huomioita:

- Onko hallitus pohtinut, onko kaikkien tilojen omistaminen tarkoituksenmukaista pitkällä aikavälillä huomioiden laskevat ikäluokat sekä muut yhteiskuntaan ja talouteen vaikuttavat tekijät?
- Miten koulutuskuntayhtymä varautuu yleissivistävän sekä ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistukseen ja kuinka uudistus huomioidaan omistajakuntien suuntaan tehtävässä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa?
- Miten Sasky varautuu erilaisiin häiriötilanteisiin? Onko varautumissuunnitelmia päivitetty nopeiden muutosten varalle ja onko suunnitelmia harjoiteltu käytännössä?
- Saskyn pitkän tähtäimen suunnitteluun liittyvät olennaisesti toimitilatarpeet, koska oppilasmäärät vähenevät toiminta-alueella. Onko koulutuskuntayhtymällä pitkän aikavälin kiinteistöohjelmaa, joka huomioisi opiskelijamäärien todennäköisen vähenemisen?
- Miten työelämästä tuleva ja sieltä saatava palaute ohjaa oppilaalle annettavaa opetusta ja sen laatua?
- Opiskelijoiden erityisen tuen tarve on lisääntynyt ja kasvaa edelleen. Miten tähän tarpeeseen vastataan?

Tarkastuslautakunta kiittää Saskyn johtoa, luottamushenkilöitä, henkilöstöä ja opiskelijoita hyvästä yhteistyöstä ja tuloksellisesta toiminnasta.

Henry Träff, puheenjohtaja

Hannu Haapasalo, varapuheenjohtaja

Mirja Hanhikangas

Sirkka Madekivi

Heikki Mettomäki

Sari Päivärinta